

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Fakulta sociálních věd
Institut mezinárodních studií

PROTOKOL O HODNOCENÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(Posudek vedoucího)

Práci předložila studentka: **Elizaveta Chmel**

Název práce: **Jak Rusko „ztratilo“ Německo? Kvalitativní změna německé politiky ve vztahu k Rusku za vlády Angely Merkelové.**

Vedoucí práce (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci v rámci instituce): Vladimír Handl

1. **OBSAH A CÍL PRÁCE** (stručná informace o práci, formulace cíle):

Autorka se zabývá stále aktuálním tématem transformace vztahu Německa vůči Rusku v průběhu let 2005-2014, tedy od nástupu první vlády kancléřky Merkelové po anexi Krymu Ruskou federací v březnu 2014. Cílem práce bylo ukázat kvalitativní změnu německé politiky vůči Rusku jako součást dlouhodobého procesu, a jakou roli v něm hrály rusko-gruzínský konflikt a zejména rusko-ukrajinská krize.

2. **VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ** (náročnost, tvůrčí přístup, argumentace, logická struktura, teoretické a metodologické ukotvení, práce s prameny a literaturou, vhodnost příloh apod.):

V úvodu práce autorka prezentuje práci jako chronologický detailní přehled a popis, případně historickou analýzu s prvky komparace. Vytyčuje výzkumnou otázku a uvádí několik relevantních titulů a obecně i pramenné základny, kterými se v práci nejvíce využila, případně se jí inspirovala. Úvod nicméně neobsahuje kritické vyhodnocení literatury a její výběr je vzhledem k popularitě tohoto tématu úzký.

První přináší stručný a neúplný přehled (chybí např. zmínka o bismarckovské linii německé politiky a dal.) vývoje německo-ruských vztahů před rokem 2005 (kap. 1.), v němž chybí odkazy na bohatou akademickou literaturu, jež by pomohly autorce formulovat silnější teze. Autorka se dopouští některých zjednodušení a chyb. Např. (str. 11) historická spolupráce Německa a Ruska nezahrnovala jen německé průmyslové vývozy do Ruska, ale zároveň dovozy surovin – i v tom se projevoval „symbiotický vztah“ obou zemí. Dále, úspěch Ostpolitik (s.12.) neovlivnil postoj pouze politiků SPD, ale celé německé politiky, včetně CDU a CSU. Autorka má ovšem pravdu, že část SPD má v současnosti tendenci vracet se ke zkušenosti Ostpolitik i v současné době nového napětí s Ruskem (viz kap. 3). Některé teze měly být lépe promyšleny: na str. hovoří autorka o tom, že nehledě na altruistické cíle německé politiky realizoval své zájmy v Rusku německý byznys. Správné by bylo uvést, že německá politika vždy zahrnuje jak normativní principy (a nikoli z čistě altruistických pohnutek) a zároveň samozřejmě celou řadu zájmů, v první řadě hospodářských atd. Normalita nejen německé politiky je vždy mnohovrstevná.

Druhá kapitola obsahuje poněkud úplnější přehled pro léta 2005-2013, tedy do doby ukrajinského Maidanu a rusko-ukrajinské krize. Autorka správně ukazuje na důslednou snahu Berlína zachovat a rozvíjet vztahy s Ruskem, zejména jejich hospodářskou dimenzi, nehledě na rostoucí odcizení a na odsouzení ruského postupu v rusko-gruzínské krizi 2008 i omezování práv a svobod v Rusku samotném. Zdrojová základna je v této části silnější, přesto zaostává za stavem akademické literatury. I zde se objevují nepřesnosti, např. V. Putin neodstoupil z funkce hlavy státu (str. 17), jeho mandát v roce 2008 vypršel. Na str. 19 by bylo přesnější uvést nejen odtržení Abcházie a Jižní Osetie od Gruzie, ale také to, že Rusko uznalo suverenitu obou území a udržuje v nich svá vojska. Na str. 24 chybí odkaz u údajů o německém obchodě s Ruskem odkaz na zdroj.

Kapitola třetí se věcně správně věnuje rusko-ukrajinské krizi do konce března 2014, a jak ovlivnila přístup Německa k Rusku. Ukazuje, že německá politika pokračovala v intenzivním dialogu, postup Ruska byl pro německou politiku (a až na výjimky i celou společnost) nicméně zcela nepřijatelný, vyvolal jednoznačně odmítavou reakci, včetně souhlasu s prvními sankcemi a restrikcemi. Německo se všem nikdy nevzdalo (a nevzdá) dialogu a diplomatických instrumentů. I zde se objevují drobné nepřesnosti. Krymská Nejvyšší rada rozhodla o připojení k Ruské federaci nikoli 6. ale až 11. 3. – pro Německo šlo nejen o porušení mezinárodního práva, ale také ukrajinské ústavy.

Závěr práci shrnuje a ukazuje na kvalitativní změnu v německé politice vůči Rusku. Nedává nicméně zcela úplné vysvětlení toho, co odlišuje případ rusko-gruzínské a rusko-ukrajinské krize a tedy proč německá strana v druhém případě přistoupila na protiruská opatření a stala se dokonce jejich aktivním aktérem: V druhém případě totiž došlo nejen k použití síly a změně evropských hranic, ale také k vojenskému obsazení a přímé anexi cizího území a to nehledě na řadu smluvních garancí, které Rusko Ukrajině od roku 1990 dalo, včetně

mezinárodních (Budapeštské memorandum 1994). Výsledkem byla naprostá ztráta důvěry v pravdomluvnost ruského vedení – V. Putin v mnohočetných telefonických rozhovorech s A. Merkelovou kancléřku opakovaně ujišťoval o neúčasti ruských vojsk ve vývoji na Krymu.

3. FORMÁLNÍ A JAZYKOVÉ ZPRACOVÁNÍ (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, formální náležitosti práce apod.):

Autorka, která není českého původu, zvládla jazykovou stránku a předkládá v zásadě jazykově akceptovatelný text, i když tento nadále vykazuje jisté drobnější nedostatky.

Hlavní formální nedostatky se týkají poznámkového aparátu a seznamu použitých zdrojů. Tam, kde autorka používá v poznámkách pod čarou odkazy na dokumenty, chybí data jejich zveřejnění (přednesení projevů) a uvádí se pouze datum stažení (a to jak poznámkách tak v seznamu použitých zdrojů).

Není jasné, na jakém principu autorka řadí seznam použitých zdrojů, v každém případě jde ale o seznam, neodpovídající požadovaným standardům.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z bakalářské práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek, naplnění cíle apod.):

Autorka překládá přehledovou práci, která je některých částech nedostatečná a příliš obecná a je málo ukotvená v existující akademické literatuře, obsahuje některé věcné chyby. Je třeba ocenit, že se autorka propracovala k poměrně věcnému a reálnému obrazu kvalitativní změny německé politiky vůči Rusku zejména v kontextu ukrajinské krize. Přínos práce je přesto omezený mj. i proto, že v hloubce analýzy nejde dost daleko (další problém, spojený s omezenou znalostí existující literatury) a srovnávací charakter práce (reakce Německa na rusko-gruzínský a rusko-ukrajinský konflikt) není dostatečně rozpracován. Práci zatěžují některé formální nedostatky.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Jaký postup Ruska vůči Krymu by německá politika byla schopna z ruské strany akceptovat? Jaká je tedy šance, že dojde k urovnání krymské otázky a zrušení protiruských sankcí?

6. DOPORUČENÍ / NEDOPORUČENÍ K OBHAJOBĚ A NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (A-F):

Doporučuje se přijmout práci k obhajobě a oznámkovat ji stupněm D.

Datum: 31. 8. 2019

Podpis: V. Handl

Pozn.: Hodnocení pište k jednotlivým bodům, pokud nepíšete v textovém editoru, použijte při nedostatku místa zadní stranu nebo příložený list. V hodnocení práce se pokuste oddělit ty její nedostatky, které jsou, podle vašeho mínění, obhajobou neodstranitelné (např. chybí kritické zhodnocení pramenů a literatury), od těch věcí, které student může dobrou obhajobou napravit; poměr těchto dvou položek berte prosím v úvahu při stanovení konečné známky.